

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående det statsunderstödda bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition (nionde huvudtiteln, punkt 72) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen för budgetåret 1943/44 beräkna ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en den 9 april 1943 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 212, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de av föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet angivna grunderna för bekämpande bland nötkreaturen av sjukdomen smittsam kastning, *dels* ock till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 110,000 kronor.

Förvaltningsutskottet hos hushållningssällskapen i Östergötlands och Hallands län anhöll i skrivelser den 22 september 1941 respektive den 16 oktober 1941 om tillstånd att med bidrag av statsmedel få utföra undersökningar för bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur.

Sedan medicinalstyrelsen genom särskilda remisser anbefallts att avgiva utlåtande över förvaltningsutskottens skrivelser, hemställde styrelsen i skrivelse den 12 mars 1942, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att tillkalla fyra sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning genom medverkan av hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier ävensom angående andra därmed sammanhängande spörsmål.

Genom beslut den 31 december 1942 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt utarbeta förslag om decentralisering av det statsunderstödda bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur.

Med skrivelse den 15 februari 1943 ha medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen överlämnat betänkande angående det statsunderstödda bekämpandet

av smittsam kastning hos nötkreatur, avseende bland annat viss decentralisering av bekämpandet.

Över betänkandet ha yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, styrelsen för veterinärhögskolan och lärarkollegiet vid högskolan, statens veterinärbakteriologiska anstalts nämnd, samtliga länsveterinärer och hushållningssällskaps förvaltningsutskott, Sveriges lantbruksförbund, svenska veterinärläkareföreningen ävensom avelsföreningarna för svensk låglandsboskap, svensk röd och vit boskap samt svensk kullig boskap. Några hushållningssällskaps förvaltningsutskott ha överlämnat utlåtanden från föreståndarna för sällskapens tuberkulosbekämpande.

I propositionen återfinnes å sid. 2—7 en redogörelse i fråga om *historik och gällande bestämmelser*. Vidare ha i propositionen å sid. 7—10 lämnats vissa uppgifter beträffande *sjukdomens utbredning i Sverige m. m.* Utskottet tillåter sig att i dessa delar hänvisa till propositionen.

Medicinalstyrelsens och lantbruksstyrelsens förslag.

Ämbetsverken ha utarbetat förslag till *dels* kungörelse angående bekämpande av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur, vilken skall ersätta kungörelsen nr 402/1938, *dels ock* kungörelse om ändrad lydelse av 1 § kungörelsen med föreskrifter vid tillämpning av epizootilagen å sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur. Förslagen, som avses skola träda i kraft den 1 juli 1943, innebära i huvudsak följande.

Med avseende å bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur skall landet indelas i tre områden, kastsjukesmittat område, kastsjukeskyddat område och kastsjukefritt område.

Inom kastsjukesmittat område skall bekämpandet anordnas antingen av medicinalstyrelsen eller, efter medicinalstyrelsens medgivande, av hushållningssällskap. Av hushållningssällskap anordnat bekämpande skall avse antingen endast den lokala ledningen av bekämpandet eller ock såväl denna ledning som kastsjukediagnostiken å laboratorium, som är inrättat av hushållningssällskapet och för ändamålet godkänt av medicinalstyrelsen.

Av hushållningssällskap anordnat bekämpande skall stå under inseeende av en nämnd eller styrelse, som utses av sällskapets förvaltningsutskott. Veterinär, som förestår bekämpandet, skall i nämnden eller styrelsen föredraga ärenden angående bekämpandet.

Veterinärer, som äro anställda hos hushållningssällskap eller erhållit sällskapets uppdrag att leda sjukdomsbekämpandet, ävensom laboratorium, som för kastsjukediagnostik inrättats av sällskapet, skola benämnas hushållningssällskaps veterinäravdelning.

Djurägare, som önskar ansluta sin besättning till statsunderstött kastsjukebekämpande, skall skriftligen förbinda sig att kvarstå i bekämpandet under en tid av minst två år. Därest sådan förbindelse icke uppsäges ett år före

utgången av dess giltighet, skall den anses förlängd på ett år i sänder. Anslutning till bekämpandet skall till skillnad mot vad som nu gäller kunna medgivvas varje djurägare.

Enligt förslaget skall djurägare som är ansluten till bekämpandet erhålla vissa förmåner. Sålunda skall han i den utsträckning den veterinära ledaren för bekämpandet bestämmer, kostnadsfritt erhålla blodprovstagning och undersökning av blodprov, undersökning av efterbördsprov och mjölkprov samt ympning av kalvar, därest veterinären anser bekämpandet böra ske genom sådan ympning.

Om det konstateras att i besättning ansluten till bekämpandet icke förekommer kastsjukereagerande djur, skall liksom för närvarande djurägaren under villkor som medicinalstyrelsen föreskriver äga erhålla förklaring att besättningen tills vidare skall anses fri från sjukdomen (friförklaring). I friförklarad besättning skall kontrollundersökning äga rum med tidsmellanrum, som vederbörande veterinär bestämmer efter anvisning av medicinalstyrelsen.

I fråga om de avgifter som skola erläggas av djurägarna har föreslagits följande. Djurägare skall för icke friförklarad, till bekämpandet ansluten besättning årligen erlägga viss av medicinalstyrelsen bestämd avgift för varje djur över ett års ålder. För närvarande bör denna avgift fastställas till två kronor. Där sjukdomen huvudsakligen bekämpas genom ympning av kalvar, skall avgiften bestämmas till hälften av det belopp, som eljest skolat utgå. För friförklarad besättning skall avgift endast erläggas för det år, då kontrollundersökning äger rum; denna avgift skall bestämmas till en fjärdedel av den avgift, som utgår för icke friförklarade besättningar. Därest sjukdomen inom visst område har ringa utbredning, skall medicinalstyrelsen äga förordna, att friförklarade besättningar må kvarstå i bekämpandet utan skyldighet för djurägaren att erlägga avgift. Kontroll rörande sådana besättningar skall anordnas på sätt medicinalstyrelsen bestämmer. Då besättning är ansluten såväl till av hushållningssällskap anordnad klinisk tuberkuloskontroll som till av sällskapet anordnat kastsjukebekämpande, bör avgiften minskas med en fjärdedel.

Beträffande de bidrag, som skola tillkomma hushållningssällskap som anordnar bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur, har föreslagits, att sällskapet årligen skall äga åtnjuta bidrag av statsmedel med belopp som fastställas av Kungl. Maj:t. Enligt förslaget bör bidraget till en början utgå med 1 krona för anslutet djur över ett års ålder. Utför sällskapet å eget laboratorium diagnostiska undersökningar, skall sällskapet därjämte åtnjuta ersättning av allmänna medel efter taxa, som medicinalstyrelsen bestämmer. För närvarande bör denna ersättning bestämmas till 1 krona 50 öre för varje blodprovsundersökning samt 1 krona för varje bakteriologisk undersökning av efterbördsprov eller foster m. m. Hushållningssällskap, som ej inrättat eget laboratorium, skall erhålla erforderliga diagnostiska undersökningar kostnadsfritt utförda antingen å statens veterinärbakteriologiska anstalt eller å laboratorium, som anvisas av medicinalstyrelsen.

För nedslaktade smittade djur bör utgå ersättning med femtio kronor för varje djur i åldern sex månader—ett år och etthundra kronor, då djurets ålder överstiger ett år.

För kastsjukeskyddat område skola i huvudsak tillämpas de nu för sådana områden, där sjukdomen icke har mer än ringa utbredning, gällande särskilda bestämmelser. Sjukdomsbekämpandet anordnas inom sådant område av medicinalstyrelsen.

Inom kastsjukefritt område skola bestämmelserna i epizootilagen äga tillämpning med avseende å sjukdomen.

Nötkreatur skall icke utan medicinalstyrelsens tillstånd få införas till kastsjukefritt område från del av riket, som ej tillhör sådant område. Ej heller skall utan sådant tillstånd införsel av nötkreatur få äga rum till kastsjukeskyddat område från kastsjukesmittat område. Införseltillstånd skall endast kunna lämnas beträffande djur, som härröra från friförklarade besättningar.

Kastsjukebekämpandet skall centralt ledas av medicinalstyrelsen. Den vid statens veterinärbakteriologiska anstalt anställde konsulenten för kastsjukeärenden bör överföras till medicinalstyrelsen såsom särskild föredragande i kastsjukeärenden.

Ett genomförande av förslaget har beräknats komma att i viss utsträckning medföra ökade kostnader för statsverket. Denna kostnadsökning har för budgetåret 1943/44 uppskattats till 103,000 kronor.

Beträffande *motiveringen till ämbetsverkens förslag* hänvisas till propositionen sid. 12—23.

Yttrandena.

Styrelsernas förslag har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i nära nog samtliga avgivna yttranden.

Endast länsveterinärerna i Stockholms och Älvsborgs län ha uttryckligen avstyrkt ett genomförande av det framlagda förslaget till decentralisering av kastsjukebekämpandet. Länsveterinären i Älvsborgs län har i stället förordat en förnyad grundligare och förutsättningslös utredning. Under tiden borde orienterande undersökningar för att uppspåra kastsjukesmittade nötkreatursbesättningar verkställas med anlitande av den relativt billiga serologiska mjölkmetoden. Tveksamhet i fråga om decentraliseringen har också uttalats av länsveterinären i Jämtlands län.

Statskontoret har ställt sig avvisande gentemot förslaget beträffande särskilda statsbidrag till hushållningssällskapen för anordnande av kastsjukebekämpande.

Beträffande innehållet i övrigt i de avgivna yttrandena får utskottet hänvisa till propositionen sid 23—35.

Föredragande statsrådet.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

»Vid igångsättandet år 1938 med statens stöd av bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur förutsattes att detta till en början icke skulle bliva av större omfattning. Anledningen härtill var dels att erfarenhet då saknades huru bekämpandet borde bedrivas och dels att djurägarna då i stor omfattning ännu vore engagerade i kampen mot kreaturstuberkulosen. Under den tid kampen mot den smittsamma kastningen nu pågått har en viss överblick över sjukdomens utbredning i landet vunnits och en organisation för bekämpandet uppbyggt såväl centralt inom medicinalstyrelsen och statens veterinärbakteriologiska anstalt som ock i viss omfattning ute i landet. Genom den veterinärmedicinska vetenskapens landvinningar på ifrågavarande område ha nu även bättre medel erhållits för både sjukdomens bekämpande och uppspårande. Sålunda föreligger numera möjlighet att genom ympning av kalvarna göra dessa immuna mot sjukdomen eller i vart fall i hög grad begränsa sjukdomens skadliga verkningar. Genom de förut omförmälda mjölkproven har man erhållit ett billigt och lätthanterligt medel att i varje fall i stort snabbt kartlägga sjukdomens förekomst.

Sedan numera kampen mot nötkreaturstuberkulosen framskridit så långt att arbetet därmed på många håll i landet kunnat begränsas eller helt avslutas, synes tiden vara inne att upptaga frågan om en intensifiering av bekämpandet av den andra svåra och förödande husdjurssjukdomen, smittsam kastning hos nötkreaturen, vilken sjukdom årligen torde åsamka det svenska lantbruket lika betydande förluster som kreaturstuberkulosen medförde då denna hade sin största utbredning. I och med att tuberkulosbekämpandet börjat inskränkas, ha de veterinära krafter, som deltagit i detta, frigjorts för andra uppgifter, varjämte arbetet vid de laboratorier ute i landet som varit helt upptagna i kampen mot tuberkulosen blivit så begränsat, att möjligheter finnas för deras utnyttjande för andra ändamål. Såsom medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen i sitt betänkande framhållit tala förutom nyssberörda omständighet även andra vägande skäl för att kampen mot den smittsamma kastningen nu utvidgas. Sjukdomen, som för en del år sedan hade en stark slagkraft och stor virulens, befinner sig för närvarande inom stora områden av landet i en latent, kronisk form. Sjukdomen är således just nu i stor utsträckning i det stadium då den med framgång kan bekämpas. Möjligheter torde därför föreligga att utan alltför omfattande och kostsamma åtgärder utrota densamma inom stora delar av landet. Ett dröjsmål är sannolikt förenat med risk för att sjukdomen ånyo skall blossa upp i akut form och därefter vinna ytterligare utbredning inom landet. I flera andra länder har sjukdomen med framgång bekämpats enligt de metoder som under fem år tillämpats i Sverige. Sålunda anses sjukdomen numera vara så gott som utrotad i Norge. Även i Danmark har kampen mot sjukdomen intensifierats, vilket medfört en stark nedgång i sjukdomsfrekvensen.

I nuvarande statsfinansiella läge kan det givetvis ingiva betänkligheter att intensifiera kampen mot ifrågavarande sjukdom, vilket torde komma att medföra vissa ökade kostnader för statsverket. Emellertid vill jag framhålla att kastsjukebekämpandet av flera orsaker icke ens tillnärmelsevis torde komma att draga lika stora kostnader som tuberkulosbekämpandet. Vid kastsjukebekämpande lär nämligen utslagning av djur i samma omfattning som vid tuberkulosbekämpandet icke behöva förekomma. Härjämte bliva kostnaderna för kontrollen över besättningarnas hälsotillstånd avsevärt lägre i fråga om smittsam kastning. Storleken av utgifterna för bekämpandet sammanhänger givetvis även med omfattningen av åtgärderna. Tills vidare torde viss återhållsamhet härvidlag böra iakttagas.

Med hänsyn till det anförda finner jag mig böra biträda medicinalstyrelsens och lantbruksstyrelsens i nära nog samtliga yttranden tillstyrkta förslag att en viss intensifiering kommer till stånd i fråga om bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur.

Medicinalstyrelsens och lantbruksstyrelsens förslag innebär bland annat en decentralisering av kastsjukebekämpandet från medicinalstyrelsen och statens veterinärbakteriologiska anstalt till hushållningssällskapen och dessas veterinärbakteriologiska laboratorier. Härvid följas i stort sett samma linjer som tillämpats vid bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen. Givet är att vid medverkan av hushållningssällskapen en bättre anslutning till bekämpandet kan ernås ute bland kreatursägarna än då detta ledes centralt från medicinalstyrelsen. Hushållningssällskapen äga ju större förutsättningar att komma i kontakt med djurägarna och intressera dem för sjukdomens utrotande i kreatursbesättningarna. Redan vid det statsunderstödda bekämpandets igångsättande framstod det klart, att en decentralisering av detsamma skulle bli nödvändig, om en större anslutning från djurägarnas sida skulle komma till stånd. Liksom beträffande bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen måste nämligen de statliga åtgärderna mot den smittsamma kastningen, åtminstone inom sådana områden där sjukdomen är mera spridd, främst grundas på djurägarnas frivilliga medverkan. Genom decentraliseringen vinnes även möjlighet att utnyttja de veterinärer, som förut varit syselsatta med tuberkulokampen och som äga en ingående kännedom om förhållandena i de olika länens kreatursbestånd. Härigenom kan såsom förut antytts jämväl en vidgad sysselsättning givas åt hushållningssällskapens laboratorier, vilkas kapacitet eljest icke skulle kunna utnyttjas till fullo. Till en början synes den nu förordade decentraliseringen av kastsjukebekämpandet böra genomföras inom områden, där kampen mot nötkreaturstuberkulosen börjat inskränkas och där bekämpandet av den smittsamma kastningen kan ske med utsikt till framgång utan alltför stora kostnader.

Ehuru ett utvidgat sjukdomsbekämpande enligt mitt förmenande sålunda bör komma till stånd, anser jag likväl såsom förut berörts påkallat, att en viss försiktighet härvid iakttages. Veterinärerna hos hushållningssällskapen torde ännu icke äga den erfarenhet på nu ifrågavarande område att de kunna motsvara de fordringar, som skulle ställas på dem vid en alltför hastig an-

svällning av kastsjukebekämpandet. På sina håll ute i landet pågår även allttjämt tuberkulosbekämpandet i icke ringa omfattning. I likhet med ämbetsverken finner jag därför, att bekämpandet för närvarande icke bör erhålla den stimulans, som skulle ligga i införande av bestämmelser om obligatoriskt pristillägg för mjölk från kastsjukefria kreatursbesättningar på sätt som gäller för mjölk från besättningar anslutna till det statliga tuberkulosbekämpandet. Hinder bör emellertid icke möta, att mejerierna själva inom sådana områden, där ett mera omfattande kastsjukebekämpande med framgång synes kunna komma till stånd, frivilligt införa sådana pristillägg.

Av särskild betydelse för hindrandet av smittspridning är en reglering av handeln med livdjur. I sådant syfte har genom förordningen angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur vid straffansvar förbjudits att överlåta nötkreatur under beteckningen tuberkulosfritt eller annan beteckning, som giver sken av att djuret är fritt från nämnda sjukdom, med mindre djuret uppfyller vissa, i förordningen närmare angivna villkor. Vid tillkomsten av denna bestämmelse förutsattes, att motsvarande regel avseende frihet från smittsam kastning i sinom tid skulle införas. I flera yttranden har också efterlysts bestämmelser till skydd mot smittspridning genom handeln med livdjur och särskilt genom försäljning å auktioner. En förutsättning för införande av sådana föreskrifter är dock enligt mitt förmenande, att anslutningen till ett ordnat bekämpande av den smittsamma kastningen blivit betydligt mera omfattande än för närvarande. I betraktande härav anser jag mig icke nu böra tillstyrka införandet av särskilda bestämmelser i berört syfte. Jag förutsätter dock, att frågan om sådana bestämmelser upptages till förnyat övervägande, så snart anslutningen till bekämpandet blivit mera allmän.

Efter att sålunda ha redogjort för min principiella ståndpunkt till den nu föreliggande frågan torde jag få övergå till att lämna en redogörelse för de riktlinjer enligt vilka det utvidgade bekämpandet av den smittsamma kastningen enligt min mening bör ske.

I anslutning till vad styrelserna föreslagit bör landet beträffande åtgärder mot kastningen indelas i olika områden. Sådant område, där sjukdomen endast har ringa utbredning, torde böra benämnas kastsjukeskyddat område. Förekommer sjukdomen icke inom visst område eller har den där allenast synnerligen ringa utbredning, bör området benämnas kastsjukefritt område. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande i fråga om vilka delar av landet som böra hänföras till kastsjukeskyddade och kastsjukefria områden.

Bekämpandet inom område, som icke hänförts till kastsjukefritt, torde i anslutning till vad förut förordats böra anordnas antingen av medicinalstyrelsen eller av hushållningssällskap. Det synes böra ankomma på medicinalstyrelsen att bestämma i vilken utsträckning bekämpandet skall handhas av hushållningssällskap. Såsom förutsättning för sådan decentralisering, i vad avser blodprovundersökning, bör gälla, att vederbörande hushållnings-

sällskaps laboratorium kan godkännas för ändamålet samt att den veterinäre föreståndaren för laboratoriet förvärvat erforderlig kompetens. Såsom i förslaget förordats bör möjlighet föreligga att förordna att bekämpandet inom ett hushållningssällskaps område skall kunna ledas av annat hushållningssällskap. Sistnämnda anordning torde emellertid endast böra vidtagas, där ett förbilligande av bekämpandet kan vinnas eller så finnes påkallat av andra praktiska skäl.

Enligt min mening är det av särskild vikt, att vid bekämpandet sådana åtgärder vidtagas som äro av betydelse för att bevara hittills uppnådda framsteg. De friska besättningarna måste skyddas från smitta. En förutsättning härför är givetvis, att sjukdomshärdarna uppspåras och isoleras, till dess åtgärder för sjukdomens utrotande inom de smittade besättningarna kunna vidtagas. Som jag förut berört äger man numera genom den serologiska mjölkmetoden möjlighet att både snabbt och billigt kunna genomföra omfattande orienterande undersökningar. Dessa undersökningar förutsätta inga veterinärbesök å de olika gårdarna. Det är tillräckligt att samlingsmjölkprov från olika besättningar genom mejerierna eller av djurägarna själva tillhandahållas för serologisk undersökning. En sådan undersökning kräver ej heller någon större laborieutrustning och kan därför äga rum jämväl utanför de nu inrättade veterinärbakteriologiska laboratorierna. Jag förutsätter, att denna diagnostiska metod under det fortsatta arbetet mot den smittsamma kastningen kommer att användas i den utsträckning, som finnes lämpligt. Medicinalstyrelsen bör äga behörighet att, när så anses erforderligt, förordna om orienterande mjölkprovsundersökningar på statens bekostnad för lämpliga sammanhängande områden, t. ex. mejerikretsar. Som jag redan nämnt bliva kostnaderna för sådana undersökningar relativt obetydliga. Medicinalstyrelsen må kunna förklara veterinär kompetent att verkställa dylika undersökningar även om han icke eljest skulle kunna anses äga tillräckliga kvalifikationer i fråga om övriga åtgärder i samband med kastsjukebekämpandet.

I orienterande syfte företagas redan för närvarande å statens bekostnad blodprovsundersökningar å samtliga slaktdjur vid vissa kontrollslakterier inom sådana områden där sjukdomen är mera sällsynt förekommande. Dessa undersökningar, som ej heller föranleda några större kostnader, äro av stor betydelse för att uppsåra sjukdomshärdar. Medicinalstyrelsen bör därför alltjämt äga möjlighet att förordna om sådana blodprovsundersökningar.

Det frivilliga bekämpandet av kastningen torde i stort sett böra anordnas enligt följande riktlinjer. Djurägare som önskar ansluta sin nötkreatursbesättning till statsunderstött kastsjukebekämpande bör, liksom beträffande klinisk tuberkulosekontroll, avgiva särskild förbindelse att under minst två år bekämpa sjukdomen samt erlagga därför fastställd avgift. Förbindelsen torde böra förlängas på ett år i sänder, därest den icke uppsåges ett år före utgången av dess giltighetstid. I motsats till vad som gäller för närvarande bör det stå öppet för varje djurägare som så önskar att utan särskilt medgivande från medicinalstyrelsen vinna anslutning till bekämpandet för sin besättning. Ge-

nom kalvympningsmetoden äger man nämligen numera möjlighet att med framgång bekämpa sjukdomen även inom besättning, som är svårt angripen av densamma. Inom besättning, som är ansluten till bekämpandet, synas böra företagars blodprovs- och mjölkprovsundersökningar samt ympning av kalvar i enlighet med föreskrifter av den som anordnar bekämpandet. För varje besättning bör upprättas en plan för bekämpandets närmare anordnande, därvid särskild hänsyn givetvis bör tagas till sjukdomens beskaffenhet och andra föreliggande förhållanden. Liksom hittills bör djurägare, vilkens besättning är ansluten till bekämpandet, kunna erhålla förklaring att besättningen tills vidare skall anses fri från smittsam kastning (friförklaring). I fråga om förutsättningarna för friförklaring torde erforderliga föreskrifter böra meddelas av medicinalstyrelsen. Såsom föreslagits i vissa yttranden synes särskild ansökning från djurägarens sida för erhållande av friförklaring icke vara nödvändig. Friförklaring bör meddelas av medicinalstyrelsen eller, efter medicinalstyrelsens bemyndigande, av hushållningssällskap som anordnar kastsjukebekämpande. Inom friförklarade besättningar torde djurens hälsotillstånd i största möjliga utsträckning böra kontrolleras genom återkommande undersökningar av samlingsmjölkprov från besättningen. När förutsättningarna för friförklaringen ej längre äro för handen, skall densamma på samma sätt som nu gäller återkallas. Djurägare, som underlåter att ställa sig till efterrättelse bestämmelserna för bekämpandet, bör kunna uteslutas från anslutningen därtill. I händelse av sådant beslut torde han även, liksom vid klinisk tuberkuloskontroll, böra vara skyldig att utgiva två års avgifter i enlighet med den avgivna förbindelsen. De närmare detaljföreskrifterna i fråga om djurägarens skyldigheter beträffande en friförklarad besättning torde böra meddelas av medicinalstyrelsen. Av föreskrifterna bör framgå, att inköp av djur till friförklarad besättning endast får avse djur som anses vara fria från smittsam kastning.

Styrelsernas förslag att bekämpande, som anordnas av hushållningssällskap, skall stå under inseende av en särskild nämnd eller styrelse, som utses av sällskapets förvaltningsutskott, synes mig ändamålsenligt. Innan statsmakterna tagit ställning till föreliggande förslag om omorganisation av hushållningssällskapen, torde det emellertid böra anstå med utfärdande av direkta föreskrifter i dylikt hänseende. Jag vill härvid erinra, att det statsunderstödda kliniska tuberkulosbekämpandet under en följd av år i betydande omfattning handhåfts av hushållningssällskapen utan att statsmakterna funnit anledning föreskriva, att för detta bekämpande skulle inrättas en särskild styrelse eller nämnd. Inom flertalet sällskap har detta likväl skett och denna frivilliga anordning lär i stort sett ha fungerat på ett tillfredsställande sätt. Vid en decentralisering av kastsjukebekämpandet till hushållningssällskap synes naturligt, att detsamma ställas under inseende av sällskapets tuberkulosnämnd, där sådan finnes inrättad, eller eljest under en särskilt för ändamålet utsedd nämnd. Länsveterinären bör äga säte och stämma i en dylik nämnd. Likaså tala starka lämplighetsskäl för att den veterinäre föreståndaren för bekämpandet inför nämnden får föredraga förekommande ärenden och, därest han

icke inväljes i nämnden, åtminstone äger att till protokollet anteckna en gentemot nämnden avvikande mening.

Liksom styrelserna förmenar jag, att hushållningssällskap som anordnar statsunderstött kastsjukebekämpande bör anställa en särskild veterinär att leda bekämpandet. Beträffande fördelningen av arbetet mellan hushållningssällskapens veterinärer och övriga inom sällskapens område verksamma veterinärer torde riktlinjer böra uppdragas av medicinalstyrelsen. Naturligt synes mig, att hushållningssällskapen därvid skola samarbeta ej endast med tjänsteveterinärerna utan med samtliga inom deras område verksamma veterinärer. I sakens natur torde ligga, att en viss ledande uppgift måste lämnas hushållningssällskapet, som har det ekonomiska ansvaret för bekämpandet.

Vad angår bekämpandet inom kastsjukeskyddat område torde i huvudsak böra tillämpas de nu för områden, varest sjukdomen icke har mer än ringa utbredning, gällande särskilda bestämmelser. Det innebär att frivilligt bekämpande med statsbidrag bör kunna anordnas inom kastsjukeskyddat område. Styrelserna ha föreslagit, att de för dessa områden gällande reglerna beträffande nedslaktning av smittade djur skulle på så sätt modifieras att uppskov med nedslaktning kunde beviljas intill sex månader från sjukdomens fastställande samt att märkning av djur som avses för nedslaktning icke vidare skulle behöva förekomma. Jag anser mig på så sätt böra biträda dessa förslag, att det bör ankomma på medicinalstyrelsen att föreskriva när nedslaktning skall äga rum och vilken kontroll som därvid skall anordnas.

Inom kastsjukefritt område torde, i anslutning till vad nu gäller enligt kungörelsen nr 403/1938 med föreskrifter vid tillämpning av epizootilagen å sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur, epizootilagens bestämmelser böra tillämpas. Sjukdomen bör alltså inom sådant område bekämpas genom tvingande regler. Samtliga där påträffade kastsjukesmittade nötkreatur böra nedslaktas. Dessa regler förutsätta emellertid, att de endast tillämpas inom sådant område, där sjukdomen har synnerligen ringa utbredning.

De av styrelserna ifrågasatta bestämmelserna om reglering av införseln av livdjur till kastsjukefria och kastsjukeskyddade områden, vilka icke ha motsvarighet i nu gällande föreskrifter, torde vara av särskild betydelse för att hindra kastsjukesmittans införande till dessa områden. Med hänsyn härtill kan jag tillstyrka genomförande av förslaget i denna del. De sålunda föreslagna spärrgränserna böra emellertid som regel dragas så att de sammanfalla med motsvarande gränser i fråga om nötkreaturstuberkulosen. I anslutning till vad som förordats i vissa yttranden torde, åtminstone till dess antalet friförklarade besättningar avsevärt ökat, böra gälla, att införsel till kastsjukefria och kastsjukeskyddade områden skall kunna medgivas ej endast för djur från friförklarade besättningar utan jämväl för djur som eljest kunna anses vara fria från smittsam kastning. Det lär få ankomma på medicinalstyrelsen att härutinnan meddela erforderliga föreskrifter.

Den centrala ledningen av bekämpandet bör liksom för närvarande handhas av medicinalstyrelsen. Viss ändring i dispositionen av medicinalstyrelsens arbetskrafter i anledning av decentraliseringen av kastsjukebekämpandet torde i annat sammanhang få anmälas för Kungl. Maj:t. Här torde endast böra framhållas, att kastsjukekonsulenten samt ett kanslibiträde, vilka för närvarande äro uppförda å veterinärbakteriologiska anstaltens stat, från och med den 1 januari 1944 böra överflyttas å medicinalstyrelsens stat. I propositionen nr 129 till årets riksdag angående anstaltens omorganisation har redan förutsatts, att en dylik överflyttning bör komma till stånd. Att, på sätt styrelserna i nu förevarande betänkande ifrågasatt, för den centrala ledningen av bekämpandet i viss utsträckning anlita föreståndaren för veterinärbakteriologiska anstaltens kastsjukelaboratorium, anser jag mig med hänsyn till arbetsförhållandena vid anstalten icke kunna tillstyrka. Såsom statskontoret och riksräkenskapsverket framhållit torde reseersättningar för tjänstemän hos medicinalstyrelsen icke böra belasta anslaget till åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur.

I fråga om kostnaderna för bekämpandet kan jag biträda styrelsernas förslag, att djurägare, vilkas nötkreatursbesättningar äro anslutna till det frivilliga bekämpandet, skola erlägga en fast årlig avgift. Liksom beträffande den kliniska tuberkuloskontrollen torde det var lämpligt, att avgifterna fastställas av den som anordnar bekämpandet, d. v. s. medicinalstyrelsen eller vederbörande hushållningssällskap. Hushållningssällskapens beslut i förevarande hänseende synas böra underställas medicinalstyrelsens prövning. I likhet med vad som framhållits i flera yttranden anser jag det emellertid önskvärt, att grunderna för dessa avgifter bliva mera enhetliga än som angivits i förslaget. Enligt mitt förmenande synas åtminstone tills vidare i regel endast två olika slag av avgifter böra fastställas, nämligen för smittade besättningar och för friförklarade besättningar. Jämväl avgiften för friförklarade besättningar synes böra utgå med visst belopp för år och sålunda ej endast under de år kontroll ägt rum. Sistnämnda avgift bör lämpligen utgå med en fjärdedel av avgiften för smittade besättningar. Som i några yttranden föreslagits, torde kunna övervägas att avgifterna bestämmas något lägre, om kollektiv anslutning av ett stort antal besättningar, exempelvis genom mejeri, kommer till stånd. Vid bekämpande anordnat av medicinalstyrelsen torde man böra räkna med att de årliga avgifterna tills vidare böra bestämmas till två kronor för djur över ett års ålder i smittad besättning och till 50 öre för djur över ett års ålder i friförklarad besättning. Som riksräkenskapsverket framhållit, torde avgifter, som inflyta till medicinalstyrelsen, böra redovisas såsom särskilda uppbördsmedel under anslaget till kastsjukebekämpandet.

Styrelserna ha utgått från att bekämpandet av den smittsamma kastningen alltjämt bör stödjas genom bidrag från statens sida. För närvarande verkställas erforderliga laboratorieundersökningar å statens veterinärbakteriologiska anstalt kostnadsfritt för djurägare, vilkas besättningar äro anslutna till bekämpandet. I den mån bekämpandet decentraliseras och nämnda under-

sökningar komma att utföras vid veterinärbakteriologiska laboratorier, tillhöriga hushållningssällskapen, finner jag det rimligt, att motsvarande förmån alltjämt bör tillkomma djurägarna. Ehuru jag alltså icke kan ansluta mig till statskontorets uppfattning, att särskilt statsbidrag icke borde utgå till hushållningssällskapen för av dem bedrivet kastsjukebekämpande, förmenar jag dock, att statens bidrag till ändamålet icke behöver uppgå till fullt så stora belopp som styrelserna avsett.

Statsbidrag till hushållningssällskapen synes endast böra utgå för smittade besättningar och kan lämpligen tills vidare bestämmas, på sätt styrelserna föreslagit, till hälften av vad djurägarna beräknas skola ha att erlägga eller en krona för år och djur över ett års ålder. Med hänsyn bland annat till de ringa kostnader, kontrollen över hälsotillståndet i friförklarade besättningar torde komma att medföra, synes det mig skäligt att dessa kostnader, med undantag av utgifter för laboratorieundersökningar, helt bestriidas av djurägarna. För att möjliggöra ett bedömande av skäligheten av statsbidragens storlek bör det, på sätt riksräkenskapsverket anmärkt, åligga hushållningssällskapen att årligen till medicinalstyrelsen lämna redogörelse för det ekonomiska resultatet av förevarande verksamhet.

För diagnostiska undersökningar utförda av hushållningssällskap torde statsbidraget böra bestämmas något lägre än vad styrelserna föreslagit eller till 1 krona 10 öre för varje utförd blodprovsundersökning samt 1 krona för varje bakteriologisk undersökning av efterbördsprov, foster m. m. För utförande av serologisk undersökning av mjölkprov torde böra utgå ett statsbidrag av 15 öre för prov.

Den av styrelserna föreslagna veterinärtaxan för blodprovstagning i samband med det frivilliga bekämpandet synes medföra för hög ersättning beträffande större besättningar. Ersättningen torde därför tills vidare kunna bestämmas i enlighet med vad som föreslagits i ett yttrande och utgå med 1 krona för vart och ett av de tio första djuren, 75 öre för vart och ett av de tio följande djuren samt med 25 öre för vart och ett av övriga djur i besättningen. Beträffande minimiarvodet för besättning synes det kunna ifrågasättas huruvida detsamma bör fastställas till 5 eller 10 kronor. Såvitt nu kan bedömas, torde det dock skäligen kunna begränsas på sätt styrelserna föreslagit till 5 kronor. Dessa arvoden skola jämväl omfatta veterinärens resekostnads- och traktamentsersättning. För ympning av kalvar synes böra utgå ersättning enligt samma grunder som för blodprovstagning. Den som anordnar frivilligt kastsjukebekämpande bör kunna träffa särskild uppgörelse med veterinär beträffande ersättning för såväl tagna blodprov som verkställda ympningar. För blodprovstagning vid slakteri synes böra utgå ett arvode om 25 öre för prov. Veterinär, som verkställt serologisk mjölkprovsundersökning, synes för varje prov böra erhålla en gottgörelse av 15 öre.

Nu utgående statsbidrag för nedslaktade djur torde alltjämt böra bibehållas oförändrade. De bestämmelser om skyldighet för den som erhållit sådant statsbidrag att vid inköp av djur iakttaga särskilda försiktighetsåtgärder,

vilka för närvarande endast gälla för vissa områden, torde dock hädanefter böra avse samtliga fall då statsbidrag för nedslaktat djur utgått.

Med hänsyn särskilt till de organisatoriska förberedelser, som torde vara erforderliga för genomförande av den av mig nu föreslagna omläggningen av kastsjukebekämpandet, synes den nya organisationen icke böra träda i kraft förrän den 1 januari 1944.

För det decentraliserade bekämpandet torde alltså endast böra beräknas kostnader för halva budgetåret 1943/44. Dessa kostnader synas böra beräknas sålunda.

Statsbidrag för till bekämpandet anslutna djur	kronor	17,500
Statsbidrag för nedslaktning	»	5,000
Statsbidrag till laboratorier för 10,000 blodprovsundersökningar à 1 krona 10 öre	»	11,000
Statsbidrag till laboratorier för undersökningar av efterbördsprov, mjölkprov m. m.	»	1,500
Summa kronor		35,000.

För det av medicinalstyrelsen ledda bekämpandet har styrelsen för nästa budgetår beräknat ett belopp av 75,000 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 110,000 kronor.

I anslutning till vad jag förut anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till *kungörelse angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur*, vilket förslag torde såsom *bilaga*¹ få fogas till statsrådsprotokollet.»

Den smittsamma kastningen hos nötkreatur åsamkar årligen det svenska jordbruket högst avsevärda förluster. Vid sidan av nötkreaturstuberkulosen torde den smittsamma kastningen vara den farsot bland nötkreaturen, som för närvarande hårdast drabbar lantbrukarna. Under den tid av knappa fem år, som statsunderstött bekämpande av den smittsamma kastningen varit anordnat i landet, har också intresset för detta bekämpande bland djurägarna undan för undan stigit. Hittills har bekämpandet emellertid endast bedrivits i tämligen begränsad omfattning. Avsikten har nämligen i huvudsak varit att till en början pröva bekämpningsmetoden. Den erfarenhet som vunnits av bekämpandet synes emellertid nu vara tillräcklig för att intensifiera detsamma. Sjukdomens utbredning i landets olika delar torde vidare numera i stora drag vara kartlagd. Av särskild betydelse härvidlag är, att under senaste tiden vid kastsjukebekämpandet börjat användas, dels för sjukdomens utrotning i besättningar, där kastning förekommer mera allmänt, ympning av kalvar med abortympämne, dels ock för orientering rörande sjukdomens utbredning serologiska mjölkprovsundersökningar. Genom kalv ympningen, som lämpligen bör äga rum då djuren äro 4—8 månader gamla, åstadkommes immunitet mot smittsam kastning hos de ympade djuren. Verkställes alltså

Utskottet.

¹ Tryckt som *bilaga* jämväl till detta utlåtande.

systematiskt sådan ympning, kan man även i en genominfekterad besättning inom en icke alltför lång tidrymd åstadkomma full sanering utan att vidtaga särskilda åtgärder för nedslaktning av smittade djur. De serologiska mjölkprovsundersökningarna erbjuda ett billigt och lätthanterligt medel att i varje fall i stort snabbt kartlägga sjukdomens förekomst. Veterinärmedicinskt sett stå vi alltså betydligt bättre rustade nu än tidigare att upptaga ett mera intensivt bekämpande av den smittsamma kastningen hos nötkreaturen. För att kampen mot denna sjukdom nu utvidgas talar, som föredragande statsrådet framhållit, även den omständigheten, att sjukdomen, som för en del år sedan hade en stark slagkraft och stor virulens, för närvarande inom stora områden av landet befinner sig i en latent kronisk form. Sjukdomen är således just nu i stor utsträckning i det stadium då den med framgång kan bekämpas.

Det anförda torde giva vid handen, att en utvidgning av bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur nu bör genomföras. Som utskottet tidigare vid flera tillfällen framhållit, är en förutsättning för att detta bekämpande skall få större omfattning, att det i viss utsträckning decentraliseras och i så fall knytes till hushållningssällskapen. Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, som tillgodoser nämnda önskemål, synes vara väl ägnat att göra det framtida bekämpandet mera effektivt än det nuvarande. Utskottet anser sig därför i princip kunna tillstyrka detsamma.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör landet beträffande åtgärder mot kastningen indelas i olika områden. Sådant område, där sjukdomen endast har ringa utbredning, torde böra benämnas kastsjukeskyddat område. Förekommer sjukdomen icke inom visst område eller har den där allenast synnerligen ringa utbredning, bör området benämnas kastsjukefritt område. Som departementschefen yttrat lärer det få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande i fråga om vilka delar av landet som böra hänföras till kastsjukeskyddade och kastsjukefria områden.

Enligt utskottets förmenande synes det angeläget att snarast genomföra en i möjligaste mån fullständig kartläggning av den smittsamma kastningens förekomst. Som utskottet förut framhållit, äger man numera genom den serologiska mjölkmetoden möjlighet att både snabbt och billigt kunna genomföra omfattande orienterande undersökningar. Dessa undersökningar kunna lämpligen anordnas vid mejerierna och avse samlingsmjölkprov från samtliga besättningar, som lämna mjölk till mejeri.

Inom område, som icke hänförts till kastsjukefritt, torde bekämpandet i stort sett böra anordnas genom frivillig medverkan från djurägarnas sida. Liksom hittills böra djurägarnas strävanden därutinnan underlättas genom statsbidrag. I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet, att det frivilliga bekämpandet bör anordnas antingen av medicinalstyrelsen eller av hushållningssällskap. Det bör därvid ankomma på medicinalstyrelsen att bestämma i vilken utsträckning bekämpandet skall handhas av hushållningssällskap.

Djurägare, i vilkens besättning smittsam kastning förekommer eller som

önskar erhålla förklaring att hans besättning är fri från sjukdomen (friförklaring), bör ansluta besättningen till det statsunderstödda sjukdomsbekämpandet. Därvid har djurägaren att erlægga en årlig avgift, som för närvarande kan beräknas till två kronor för djur över ett års ålder i icke friförklarad besättning samt till femtio öre för djur över ett års ålder i friförklarad besättning. För denna avgift skall djurägaren vara berättigad att erhålla erforderliga kontrollundersökningar, blodprovs-, efterbördsprovs- och mjölkprovsundersökningar. I icke-friförklarade besättningar skall för varje besättning av veterinären upprättas en plan för sjukdomens bekämpande. Bekämpandet i mera infekterade besättningar bör i allmänhet ske genom ympning av kalvarna med abortympämne. Även denna behandling skall äga rum utan särskild kostnad för djurägare som anslutit sig till det statsunderstödda bekämpandet. För att underlätta anslutningen till bekämpandet och jämväl i övrigt göra detsamma mera rationellt bör enligt utskottets uppfattning eftersträvas att anordna anslutningen kollektivt, t. ex. genom mejeri.

Vad föredragande statsrådet föreslagit beträffande storleken av statsbidragen till det frivilliga bekämpandet har icke föranlett någon erinran från utskottets sida. Statsbidrag bör alltså utgå till hushållningssällskap med visst belopp för varje till bekämpandet anslutet djur över ett års ålder i icke friförklarad besättning. Tills vidare synes bidraget böra bestämmas till 1 krona för djur och år. Vidare torde för diagnostiska undersökningar utförda av hushållningssällskap böra utgå statsbidrag med 1 krona 10 öre för varje utförd blodprovsundersökning samt 1 krona för varje bakteriologisk undersökning av efterbördsprov, foster m. m. För utförande av serologisk undersökning av mjölkprov synes böra utgå ett statsbidrag av 15 öre för prov.

Beträffande bekämpandet inom kastsjukeskyddat och kastsjukefritt område har Kungl. Maj:ts förslag icke föranlett någon utskottets erinran. Likaså biträder utskottet förslaget om reglering av införseln av livdjur till kastsjukefria och kastsjukeskyddade områden. Förslaget i denna del utgör ett led i strävandena att bevara hittills uppnådda framsteg i bekämpandet. Större sammanhängande områden, som äro i stort sett fria från sjukdomen, böra enligt utskottets mening skyddas från införsel av smittade livdjur.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ersättning till veterinärer och gottgörelse för nedslaktade djur biträdes av utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag synes den nya organisationen av bekämpandet böra träda i kraft den 1 januari 1944.

Föredragande statsrådets beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår ha icke föranlett någon utskottets erinran. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 110,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till förevarande proposition
dels godkänna de av utskottet angivna grunderna för be-
kämpande bland nötkreaturen av sjukdomen smittsam kast-
ning;

dels ock till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 110,000 kronor.

Stockholm den 1 juni 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Carl Edmund Eriksson, Granath, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson*, friherre *Beck-Friis, Näslund* och *Bror Nilsson* samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Andersson i Tungelsta, Ericsson i Sörsjön, Mäler, Carlström, Andersson i Surahammar, Pettersson i Rosta och Hansson i Vännäsby*.

Bilaga.

F ö r s l a g
till
**kungörelse angående bekämpande av smittsam kastning hos
nötkreatur.**

Härigenom förordnas som följer.

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Medicinalstyrelsen må i enlighet med vad i denna kungörelse stadgas anordna bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur. Bekämpandet skall, där icke här nedan annat föreskrives, äga rum genom frivillig medverkan från djurägarnas sida.

Efter medicinalstyrelsens medgivande må frivilligt bekämpande av sjukdomen inom visst område anordnas av hushållningssällskap.

2 kap. Frivilligt bekämpande av sjukdomen.

2 §.

Djurägare som önskar ansluta sin nötkreatursbesättning till frivilligt kastsjukebekämpande skall avgiva förbindelse till den som anordnar sådant bekämpande att under minst två år iakttaga för bekämpandet meddelade bestämmelser ävensom gälda föreskriven avgift.

I förbindelsen skall tillika vara intaget förbehåll därom att, därest förbindelsen icke uppsäges senast ett år före utgången av dess giltighetstid, förlängning på ett år skall anses hava kommit till stånd, samt att, om besättning uteslutes från bekämpandet jämlikt 5 §, djurägaren skall vara skyldig att utgiva två års avgifter.

3 §.

I enlighet med föreskrifter av den som anordnar bekämpandet skall inom nötkreatursbesättning som är ansluten till frivilligt kastsjukebekämpande för utrönande av sjukdomens förekomst tagas blodprov och mjölkprov samt verkställas undersökning av fosterhinnor. Där så finnes lämpligt för sjukdomens bekämpande, skola kalvarna i besättningen ympas med abortympämne.

Undersökning av blodprov och fosterhinnor skall äga rum vid statens veterinärmedicinska anstalt eller, efter medicinalstyrelsens bestämmande, vid annat veterinärbakteriologiskt laboratorium. Undersökning av mjölkprov skall verkställas i enlighet med föreskrifter som meddelas av medicinalstyrelsen.

Det åligger djurägaren att vid försäljning av djur, vid deras betesgång och betäckning samt vid vården i övrigt av besättningen iakttaga nödig försiktighet, så att icke sjukdomen sprides till besättning som är fri från sjukdomen.

4 §.

Djurägare vilkens besättning är ansluten till frivilligt kastsjukebekämpande må, under de förutsättningar medicinalstyrelsen angiver, erhålla förklaring, att besättningen tills vidare skall anses fri från sjukdomen (*friförklaring*). Friförklaring meddelas av medicinalstyrelsen eller inom område, där hushållningssällskap anordnat bekämpandet, efter medicinalstyrelsens bemyndigande av sällskapet.

Inom friförklarad besättning skall djurens hälsotillstånd kontrolleras i enlighet med anvisningar som meddelas av medicinalstyrelsen.

Har kastningsfall inträffat inom friförklarad besättning, må, innan undersökning verkställts huruvida kastningsfallet orsakats av Bangs abortbacill, djur icke utföras ur besättningen för annat ändamål än omedelbar nedslaktning.

Har djurägaren brutit mot de för bekämpandet meddelade föreskrifterna eller har inom besättningen inträffat kastningsfall, som orsakats av Bangs abortbacill, eller har djur vid undersökning befunnits behäftat med smittsam kastning eller kan eljest befaras, att sjukdomen på nytt inkommit i besättningen, skall friförklaringen återkallas.

Återkallelse meddelas av den som anordnar bekämpandet. Vederbörande veterinär må återkalla friförklaring tills vidare i avbidan på slutligt beslut.

5 §.

Underlåter djurägare att ställa sig till efterrättelse de i denna kungörelse eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter för frivilligt kastsjukebekämpande, må medicinalstyrelsen eller inom område, där bekämpandet anordnas av hushållningssällskap, sällskapet utesluta besättningen från bekämpandet.

6 §.

Hushållningssällskap som anordnar frivilligt kastsjukebekämpande i enlighet med denna kungörelse må erhålla årligt statsbidrag för varje till bekämpandet anslutet djur över ett års ålder i icke friförklarad besättning med visst av Kungl. Maj:t bestämt belopp.

Det ankommer på den som anordnar statsunderstött kastsjukebekämpande att årligen fastställa de avgifter som skola erläggas av djurägarna. Sådant beslut av hushållningssällskap skall underställas medicinalstyrelsen för godkännande.

7 §.

Finner medicinalstyrelsen sjukdomen kunna fullständigt utrotas i besättning, som är ansluten till statsunderstött kastsjukebekämpande, genom nedslaktning av något eller några enstaka djur, äger styrelsen, där sådant utrotande anses vara av väsentlig betydelse för sjukdomens bekämpande inom orten i övrigt, på ansökan medgiva djurägare, som skriftligen förbundit sig att fullgöra vad i 8 § föreskrives vid där stadgat äventyr, att för nedslaktning, som sker snarast möjligt och senast inom fjorton dagar efter det medgivandet lämnades, undfå ersättning av statsmedel. Ersättning utgår med femtio kronor för varje djur i åldern sex månader—två år och sjuttiofem kronor då djurets ålder överstiger två år. Har nedslaktning ägt rum senare än vad nu sagts, må ersättning likväl utgå, om dröjsmålet med nedslaktningen föranletts av omständigheter över vilka djurägaren icke rått.

Vid nedslaktning av djur skall anordnas kontroll på sätt medicinalstyrelsen föreskriver.

Djurägare, som vill komma i åtnjutande av ersättning, skall till medicinalstyrelsen insända intyg av veterinär eller av två trovärdiga personer, att det för nedslaktning avsedda djuret nedslaktats. Djurägare må förfoga över kött av nedslaktat djur i den mån det ej strider mot eljest meddelade bestämmelser.

8 §.

Djurägare som enligt 7 § tillgodonjutit ersättning för nedslaktning skall vid inköp av djur, som icke tillhör friförklarad besättning och ej heller härör från område som avses i 15 §, rådfråga veterinär samt följa dennes anvisningar. Har djurägaren gjort sig skyldig till underlåtenhet härutinnan, och yppas sjukdomen på nytt i hans besättning inom två år från det nedslaktningen skedde, skall djurägaren återgälda vad av allmänna medel utgått såsom ersättning för de nedslaktade djuren, där det ej är sannolikt att underlåtenheten icke medverkat till att sjukdomen inkommit i besättningen.

9 §.

För utrönande av sjukdomens spridning må enligt medicinalstyrelsens förordnande samlingsmjölkprov tagas från nötkreatursbesättningar för serologisk undersökning å statens bekostnad. Sådan undersökning skall verkställas i enlighet med föreskrifter meddelade av medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen äger jämväl förordna, att å slakteriinnrättning blodprov skall tagas för undersökning å statens bekostnad antingen vid statens veterinärmedicinska anstalt eller å annat veterinärbakteriologiskt laboratorium.

3. kap. Särskilda åtgärder inom vissa områden.

I. Åtgärder inom kastsjukeskyddat område.

10 §.

Inom område, där smittsam kastning hos nötkreatur endast har ringa utbredning (*kastsjukeskyddat område*), skola, enligt Kungl. Maj:ts på hemställan av medicinalstyrelsen givna förordnande, jämväl bestämmelserna i 11—14 §§ äga tillämpning.

11 §.

Djurägare, som misstänker att djur i hans besättning lider av sjukdomen, äger insända fosterhinnor eller mjölkprov från djuret till statens veterinärmedicinska anstalt eller, efter medicinalstyrelsens bestämmande, till annat veterinärbakteriologiskt laboratorium för undersökning å statens bekostnad beträffande förekomsten av sjukdomen. Sådan undersökning skall ock ske, där veterinär, som funnit sig hava anledning misstänka sjukdomens förekomst inom besättning, insänt fosterhinnor, blodprov eller mjölkprov från ett eller flera djur i besättningen till anstalten eller laboratorium som nyss nämnts.

12 §.

Finner medicinalstyrelsen anledning föreligga till misstanke, att sjukdomen förekommer inom en eller flera besättningar, äger styrelsen förordna veterinär att, i den omfattning styrelsen finner lämplig, inom angivna besättningar taga erforderliga prov för undersökning å statens bekostnad vid statens veterinärmedicinska anstalt eller, efter medicinalstyrelsens bestämmande, å annat veterinärbakteriologiskt laboratorium beträffande sjukdomens förekomst.

Förvägras veterinären att taga prov, äger länsstyrelsen, efter framställning av veterinären, förordna om handräckning för sådant ändamål.

13 §.

Sedan i 12 § omförmäld undersökning slutförts, skola ägarna till de undersökta djuren ävensom vederbörande veterinär av medicinalstyrelsen underrättas om undersökningens resultat beträffande samtliga undersökta djur. Har sjukdomen konstaterats, skall medicinalstyrelsen samtidigt meddela anvisningar, huru sjukdomen lämpligen bör bekämpas.

Finner styrelsen förutsättning föreligga att genom nedslaktning av ett mindre antal djur utrota sjukdomen inom det undersökta området, skall detta angivas i underrättelsen, så ock under vilka villkor statsbidrag kan utgå för ändamålet. I sådant fall skall underrättelsen givas djurägarna i rekommenderad försändelse samt åtföljas av formulär till sådan förbindelse varom förmäles i 14 §.

14 §.

Har ägare till djur, vilka av medicinalstyrelsen ifrågasatts för nedslaktning, inom femton dagar efter avsändande av underrättelse enligt 13 § inkommit till medicinalstyrelsen med skriftlig förbindelse innefattande åtagande *dels* att nedslakta djuren, *dels ock* att fullgöra vad i 8 § föreskrives vid där stadgat äventyr, skall för djur, som nedslaktas därefter inom den tid och under den kontroll som medicinalstyrelsen bestämmer, av statsmedel utgå ersättning enligt de i 7 § första stycket stadgade grunderna.

Vad i 7 § tredje stycket finnes stadgat skall jämväl äga tillämpning, då nedslaktning skett enligt första stycket i denna paragraf.

II. Åtgärder inom kastsjukefritt område.

15 §.

Förekommer sjukdomen icke inom visst län eller del därav eller har den där allenast synnerligen ringa utbredning, må Kungl. Maj:t på gemensam framställning av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen samt efter hörande av vederbörande hushållningssällskap förordna, att inom sådant område (*kastsjukefritt område*) bestämmelserna i epizootilagen skola äga tillämpning med avseende å sjukdomen. Vid tillämpningen skola iakttagas de i 16—21 §§ givna stadgandena.

16 §.

Inträffar fall av kastning, åligger det djurägaren att ofördröjligen och sist inom 24 timmar göra anmälan därom hos vederbörande tjänsteveterinär eller närmast boende veterinär.

Kan det misstänkas att smittsam kastning föreligger, skall veterinären tillsäga djurägaren att ofördröjligen insända fosterhinnor från djuret till statens veterinärmedicinska anstalt eller, efter medicinalstyrelsens bestämmande, till annat veterinärbakteriologiskt laboratorium.

Visar undersökningen av fosterhinnorna, att sjukdomen förekommer, skall veterinären omedelbart avresa till stället, verkställa nödig besiktning av besättningen och taga erforderliga prov samt insända dessa för undersökning. Besiktning och tagande av prov för undersökning äger veterinär jämväl verkställa, då han eljest finner grundad anledning misstänka sjukdomens förekomst.

17 §.

I fall som avses i 16 § skall veterinären enligt av medicinalstyrelsen lämnade anvisningar meddela djurägaren erforderliga föreskrifter till förhindrande av smittans spridning.

Visar undersökningen, att sjukdomen icke förekommer, skall veterinären underrätta djurägaren om att föreskrifterna icke längre behöva iakttagas.

18 §.

Medicinalstyrelsen äger, när styrelsen finner skäl därtill föreligga, förordna veterinär att i den omfattning styrelsen bestämmer inom orten taga erforderliga prov av nötkreatur för undersökning å statens veterinärmedicinska anstalt eller, efter medicinalstyrelsens bestämmande, å annat veterinärbakteriologiskt laboratorium beträffande sjukdomens förekomst.

19 §.

Då sjukdomaren konstaterats, skall medicinalstyrelsen giva vederbörande länsstyrelse meddelande därom. Länsstyrelsen åligger att omedelbart förklara ställe, där sjukdomen förekommer, smittat tillika med omkringliggande område i den utsträckning, som prövas erforderlig.

20 §.

Medicinalstyrelsen skall i fråga om smittförklarat område besluta om vidtagande av de åtgärder, som prövas erforderliga till förhindrande av sjukdomens spridning. Därvid äger styrelsen förordna om nedslaktning av alla smittade djur i besättning, som avses med smittförklaring, eller, där styrelsen för att hindra smittspridning så finner nödigt, av hela besättningen.

21 §.

I övrigt skola i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 1—12 §§ kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.

III. Åtgärder till förhindrande av införsel till kastsjukefritt eller kastsjukeskyddat område av nötkreatur behäftade med smittsam kastning.

22 §.

Nötkreatur må icke införas till kastsjukefritt område från del av riket som ej tillhör sådant område med mindre medicinalstyrelsen därtill lämnat tillstånd (*tillståndsbevis*). Ej heller må utan sådant tillstånd införsel av nötkreatur äga rum till kastsjukeskyddat område från del av landet, som varken tillhör kastsjukefritt eller kastsjukeskyddat område.

Utan hinder av vad i första stycket stadgas må nötkreatur, i enlighet med av medicinalstyrelsen utfärdade föreskrifter, föras genom kastsjukefritt och kastsjukeskyddat område.

23 §.

1 mom. För erhållande av tillståndsbevis som i 22 § första stycket avses skall, då fråga är om nötkreatur avsett till livdjur, förete ett av veterinär enligt formulär, som medicinalstyrelsen fastställt, tidigast en månad före den

dag införseltillståndet sökes utfärdad intyg, utvisande att djuret härrör från friförklarad besättning eller eljest anses fritt från sjukdomen.

2 mom. Såsom villkor för införsel varom i 1 mom. sägs skall föreskrivas

- a) att djuret är försett med identitetsmärke som anmärkts i det i 1 mom. omförmälda intyget;
- b) att införsel äger rum inom en månad från tillståndets meddelande; samt
- c) att transport av djuret äger rum i fordon som dessförinnan smittrenats.

24 §.

Införsel som avses i 22 § första stycket må, där fråga är om nötkreatur avsett för slakt, ej medgivas med mindre djuret föres till offentligt slakthus eller kontrollslakteri.

25 §.

Har tillstånd meddelats jämlikt 22 § första stycket till införsel av nötkreatur såsom livdjur, må det ej inlastas i järnvägsvagn, i åkdon eller å fartyg, med mindre den som erhållit tillstånd till införseln för stationsföreståndaren, föraren av åkdonet eller fartygsbefälhavaren företer tillståndsbeviset. Beviset skall befordras till urlastningsstationen (bestämmelsestationen) och där behandlas på sätt i 26 § anges. Stationsföreståndare, förare av åkdon eller fartygsbefälhavare skall tillse att djuret dels är åtföljt av intyg, som i 23 § avses, dels är försett med i nämnda paragraf omförmäلت identitetsmärke, dels ock uppställts, om införseln sker med järnväg eller landsvägsledes, i järnvägsvagn eller åkdon där andra nötkreatur icke äro uppställda, samt, om införseln sker med båt, väl avskilt från andra nötkreatur.

26 §.

Tillståndsbevis skall å urlastningsstationen (bestämmelsestationen) omhändertagas, då införseln sker med järnväg, av stationsföreståndaren, samt, då införseln sker med båt eller landsvägsledes, av närmast boende polisman eller annan därtill av länsstyrelsen särskilt förordnad person.

Den till vilken tillståndsbeviset avlämnas åligger dels att tillse, att infört livdjur är åtföljt av intyg som i 23 § avses och försett med där omförmäلت identitetsmärke, dels ock att utan dröjsmål till länsveterinären i det län dit införseln ågt rum översända beviset, försett med intyg om när och var det samma avlämnats.

Finner tjänsteman varom i första stycket förmåles förseelse mot 22—25 §§ eller förut i denna paragraf meddelade bestämmelser vara begången, skall han om förhållandet ofördröjligen underrätta vederbörande länsveterinär.

27 §.

Länsstyrelse skall vaka över att bestämmelserna i 22—26 §§ noggrant tillämpas. Det åligger polismyndighet att biträda vid nämnda övervakning.

Vid vägar som leda till kastsjukefria och kastsjukeskyddade områden skola i den omfattning länsstyrelsen bestämmer genom polismyndighetens försorg uppsättas tydliga anslag med uppgift om gällande införselförbud.

4. kap. Särskilda bestämmelser.

28 §.

Högsta tillsynen över åtgärder till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur tillkommer medicinalstyrelsen.

29 §.

För undersökning av blodprov, mjölkprov och fosterhinnor, som jämlikt denna kungörelse äger rum annorledes än å statens veterinärmedicinska anstalt, skall utgå statsbidrag efter grunder som fastställas av Kungl. Maj:t.

Abortantigen och abortympämne tillhandahållas hushållningssällskap, som anordnat frivilligt kastsjukebekämpande, kostnadsfritt genom statens veterinärmedicinska anstalt.

30 §.

Det ankommer på medicinalstyrelsen så ock på hushållningssällskap som anordnar frivilligt kastsjukebekämpande att föra förteckning över nötkreatursbesättningar, som äro anslutna till sjukdomsbekämpandet.

31 §.

1 mom. Veterinär, som jämlikt denna kungörelse tagit blodprov å djur eller verkställt ympning med abortympämne av kalvar i nötkreatursbesättning ansluten till frivilligt kastsjukebekämpande, äger uppbära arvode med en krona för vart och ett av de tio första djuren, 75 öre för vart och ett av de tio följande djuren samt 25 öre för vart och ett av övriga djur i besättningen. Minsta arvode för besättning vare dock fem kronor. I arvodet ingår resekostnads- och traktamentsersättning. Ersättning enligt detta moment utbetalas av den som anordnar bekämpandet.

2 mom. Den som anordnar frivilligt kastsjukebekämpande, må träffa uppgörelse med veterinär beträffande ersättning för därvid tagna blodprov och verkställda ympningar, under förutsättning att kostnaden kan antagas ej komma att uppgå till högre belopp än vad fallet skulle bliva, om de i 1 mom. upptagna ersättningsgrunderna tillämpades. Sådan uppgörelse mellan hushållningssällskap och veterinär skall för godkännande underställas medicinalstyrelsen.

3 mom. Veterinär, som tagit blodprov å djur jämlikt 9 §, skall därför åtnjuta gottgörelse av statsmedel med tjugufem öre för prov.

4 mom. För ågärder, som veterinär vidtagit jämlikt 12 §, utgår ersättning av statsmedel enligt gällande tjänstetaxa.

5 mom. För serologisk mjölkprovundersökning skall den som anordnar bekämpandet utgiva ersättning med femton öre för prov.

32 §.

Statsbidrag enligt denna kungörelse utbetalas av medicinalstyrelsen.

33 §.

Erforderliga identitetsmärken och blanketter skola genom medicinalstyrelsens försorg på rekvisition kostnadsfritt tillhandahållas förrättningsman.

34 §.

De närmare föreskrifter, som äro erforderliga för tillämpning av denna kungörelse, meddelas av medicinalstyrelsen.

35 §.

Förseelse mot bestämmelse i 3 kap. II och III ävensom mot föreskrift, som meddelats för tillämpning av dylik bestämmelse, straffes enligt allmänna strafflagen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1944, från och med vilken dag kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 402) om åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur samt kungörelsen samma dag (nr 403) med föreskrifter vid tillämpning av epizootilagen å sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur skola upphöra att gälla.
